

Praktische Verloskunde uit het co-assistentschap?

J.M. Nittel

Binnen de verschillende medische faculteiten wordt momenteel een discussie gevoerd over de zogenaamde eindtermen voor de basisarts-opleiding. Aan welke eisen moet een basisarts, zowel wat betreft theoretische kennis als wat betreft praktische vaardigheden, voldoen? Voortvloeiend uit deze bezinning op de eindtermen is binnen de vakgroep Vrouwenziekten, Verloskunde en Voortplanting (VJV) te Leiden opnieuw een discussie ontstaan omtrent de handhaving van de praktische verloskunde in de co-assistentschappen. Onder 'praktische verloskunde' wordt de stage op de verloskamers verstaan, die co-assistenten meestal aan het eind van de tweede fase van de geneeskunde-studie moeten lopen. Hoofddoel van deze stage is het zelfstandig kunnen begeleiden van een bevalling. Vermoedelijk is het praten over het nut van de praktische verloskunde in het co-assistentschap niet een lokale discussie, maar wordt deze discussie binnen meerdere vakgroepen obstetrie/gynaecologie - en mogelijk ook andere vakgroepen - gevoerd.

Vaak wordt bij de keus betreffende de te leren vaardigheden binnen een co-assistentschap een zogenaamde 'toekomst-argumentatie' gebruikt: Hoe groot is de kans dat een co-assistent later deze vaardigheid nog eens toepast? Over het algemeen ben ik het met deze toekomstgerichte vraagstelling eens, maar in het geval van de praktische verloskunde, in casu het begeleiden van partus, is dit argument te eenzijdig. Het begeleiden van een partus is namelijk veel meer dan het toepassen van een aantal specifieke vaardigheden.

Voorafgaand aan, tijdens en na een partus moet een co-assistent vele medische en psychologische vaardigheden tegelijkertijd kunnen hanteren. Gesteld kan worden dat een dergelijke gecomprimeerde 'oefenpraktijk' zijn gelijke niet kent in de andere co-assistentschappen.

De uniciteit van deze situatie heeft meerdere oorzaken. In de eerste plaats dient de grote zelfstandigheid die de co-assistent wordt verleend, genoemd te worden. Dat een co-assistent alleen - natuurlijk onder supervisie van een verloskundige of gynaecoloog - mag werken, vindt zijn oorzaak in het feit dat het handelen gericht is op een gezonde vrouw. De reden waarom zij in het ziekenhuis ligt is een prettige: zij gaat een kind krijgen. Een fysiologische bevalling hoeft in principe niet moeilijk te zijn. De natuur doet immers voor een groot gedeelte het werk. Wat het begeleiden van een partus voor de co-assistent zo leerzaam maakt is het 'leven en dood risico' waar hij/zij op dat moment voor verantwoordelijk is. In gesprekken met co-assistenten hoor ik vaak dat dit een belangrijke reden voor de angst voor en tegelijkertijd de attractie van deze stage is. Elk moment kan de fysiologische bevalling overgaan in een pathologische bevalling: een goed concentratievermogen en stressbestendigheid is dus noodzakelijk. Het is geen toeval dat het co-assistentschap Obstetrie en Gynaecologie meestal aan het eind van de tweede fase is geprogrammeerd. Co-assistenten worden geacht dan oud en wijs genoeg te zijn voor het dragen van zwaardere verantwoordelijkheden.

De tweede reden dat de praktische verloskunde uniek is binnen de co-assistentschappen ligt in de diversiteit van de te leren vaardigheden die in een zeer gecomprimeerde tijd ten toon gespreid dienen te worden. Een co-assistent oefent in een emotionele, risicovolle situa-

tie, vaak onder tijdsdruk de volgende discipline-overstijgende vaardigheden: anamnese en gespreksvoering, lichamelijk onderzoek, diagnosticeren, therapie en beleid, arts-patiënt relatie en persoonlijk functioneren. Welk specialisme een co-assistent ook kiest, het beheersen van voornoemde vaardigheden zal altijd noodzakelijk zijn. Deze vaardigheden zouden op bijvoorbeeld een afdeling klinische oncologie ook geoefend kunnen worden. In deze praktijk is echter altijd sprake van een pathologische situatie en er hoeft minder 'handwerk' verricht te worden. Ook zal de psychologische begeleiding van de patiënten, aangezien zij om negatieve redenen in het ziekenhuis zijn van een andere en vooral zwaardere aard zijn. Dit werk leent zich mijns inziens minder voor verlening van een zelfde zelfstandigheid als bij het begeleiden van een partus.

Als laatste argument voor de uniciteit van de praktische verloskunde noem ik de sterke persoonlijke identificatie die plaats vindt bij het begeleiden van een partus. Ieder mens denkt ooit in zijn leven na over het krijgen van kinderen en velen krijgen zelf kinderen. Dit sociaal-psychologische proces voltrekt zich ook binnen elke co-assistent. De partus is dus niet alleen aangrijpend voor de zwangere en haar partner, de co-assistent is er emotioneel eveneens sterk bij betrokken. In deze situatie oefent de co-assistent dus nog een discipline-overstijgende vaardigheid namelijk het binnen de beroepspraktijk leren omgaan met situaties die hem/haar persoonlijk raken.

Concluderend kan het volgende gesteld worden. Onderwijskundig gezien is bij het begeleiden van een partus het geboren worden van een kind, hoe vreemd het ook moge klinken, eigenlijk van ondergeschikt belang. De zelfstandigheid waarmee in een risicovolle situatie gewerkt mag worden met de daaruit voortvloeiende zware verantwoordelijkheid, de uitzonderlijke mogelijkheid vele discipline-overstijgende vaardigheden tegelijkertijd onder tijdsdruk te kunnen oefenen en de grote persoonlijke betrokkenheid van de co-assistent, maakt de stage praktische verloskunde uniek (in de neutrale zin van het woord) en daardoor van grote waarde. Indien een dergelijke 'cluster' van onderwijskundige doelen in andere co-assistentenschappen ook aan de orde zouden komen, zou de discussie over het verdwijnen van de praktische verloskunde uit het co-assistentenschap obstetrie en gynaecologie een reële discussie zijn. Zolang dit niet het geval is zou ik het ten zeerste betreuen wanneer de praktische verloskunde uit de opleiding tot basisarts verdwijnt.

DE AUTEUR

J.M. Nittel is als onderwijscoördinator verbonden aan de vakgroep vrouwenziekten, verloskunde en voortplanting van de Rijksuniversiteit Leiden.

Correspondentie-adres:

J.M. Nittel, Vakgroep vrouwenziekten, verloskunde en voortplanting: Afdeling Onderwijs, Postbus 9600, 2300 RC Leiden